

پاشکۆی ١

٢٩ ی نیسانی ٢٠٢٠

محمد الحکیم

وهزیری کاروباری دهر مه

بهغداد، عیراق

بلاوکردنهوی راپورتیکی هیومان رایتس وچ لهسه نازادی رادهبرین له عیراق بهم نزیکانه بهریر،

سوپاس بو هاوکاریه بهردهوامهکانت بو هیومان رایتس وچ. پیزانینی زورمان همیه بو خواستی تیمهکمت له بهردهوامی کردنهوی هیلی پهیهندی بو گفتوگۆکردن لهسه ناستهنگهکانی مافی مرووف له عیراق و خستنهرووی پینشیاز لهسه چۆنیهتی سهکمهتن بهسه نهو ناستهنگانهدا. بهتایبهت پیزانینی تمواومان همیه لهسه خواستی جنابیت له دیراسهکردنی نهجامهکانی لیکۆلینهوهکانی هیومان رایتس وچ و پیشکشکردنی تیروانین و زانیاریهکانی جنابیت لهوبارهیهوه.

مهبهست له نووسینی ئەم نامهیه داواکردنی زانیاری پهیهسته به تویرینهوهیهک که هیومان رایتس وچ نهجامیداوه لهسه نازادی رادهبرین له عیراق و له پلانماندایه له حوزمیرانی ٢٠٢٠ بلاوی بکهینهوه. لهم نامهیهدا دهمهوی وهلامی چهند پرسیاریک که له خوارمه هاتون له جنابتهوه وهربگرین. لهپیناو خستنهرووی زانیاری ووردو بیلابین، سوپاسی جنابیت دهکهین ئەگەر تا ٢٠ مایسی ٢٠٢٠ وهلامان بدیهتهوه تابتونین نامازه به تیروانین و کۆمیتتهکانی جنابیت له راپورتتهکهدا بکهین.

له راپورتتهکهدا که بهم زوانه بلاوکردنهوه، هیومان رایتس وچ لیکۆلینهوهی لهو شیوازو ریگیابانه کردوه که بهرپرسان و دهمهلاتداران بهکاری دههینن له گرتنهبری ریکاری یاسایی لههژی نهو کهسانهی رهخنهیان لیدهگرن له ریگی بهکارهینانی برهگهکانی ناوزراندن و هاندان لهناو یاسای سزادانی عیراقی و یاسای تر که پیناسهیهکی ناروون و ناشکرایان نیه. لیکۆلینهوهمان له ٣٣ کهیس کردوه که تینیدا داوای یاسایی لههژی روژنامهنوسان و چالاکوانان پیشکش کراره له نیوان سالی ٢٠١٦ بو ٢٠٢٠. له ١٧ کهیسیندا بهرپرسان ههستاون به دهستگیرکردن و سزادانی ئەم کهسانه. له چوار له ١٧ کهیسهکه، بهرپرسان دواتر پاشهکشیمان له داواکانیان کردوه نازادیان کردون. له ١٦ کهیسی تردا که لهلایهن هیومان رایتس وچ لیکۆلینهوهی لهسه کراره، بهرپرسان ههستاون به دهستگیرکردنی کهسهکان بهلام دواتر بهی هیچ تۆمهتیک نازادیان کردون. له ٣٣ کهیسهی که لیکۆلینهوهی لهسه کراره لهم راپورتتهدا، ١٣ کهیسیان پهیهندی بهو کهسانهوه ههجووه که روومال یان پشتگیری خۆپیشاندانهکانیان کردوه حهوت کهیسیان پهیهندی بهو کهسانهوه ههجووه کهله میدیایو تۆرمکۆمهلایهتیهکان نووسینیان لهسه گهندهلی دهمهت بلاوکردنهوه.

ئهم کهسانه ووتیان، هه چهنده چهند کهسیکی کهم بههوی تۆمهتی ناوزراندنهوه زیندانی کراون، پرۆسهی دادگیکردنهکهو گرتنهبری ریکاری یاسایی لههژیان خوی له خویدا سزادان و چاوترساندنه. نهوانهی چاوپیکهوتننیه لهگهل کرا به هیومان رایتس وچیان ووت، بهرپرسان چهندين جار داوای یاساییان له هژیان بو ههمان تۆمهت له هژیان تۆمارکردوه هه چهنده زانیویاشیانه که کهیسهکان به هیچ نهجامیک ناگات له دادگادا.

لهکاتیڤدا له زۆریک لهو کهیسانهی که لیکۆلینموهمان لهسەر کردون، دهسهلاتداران پشتیان به یاسای سزادانی عێراقی بهستوو، بهلام له ههندیک حالهتیشدا ههستاون به بهکارهێنانی رینماییه "ناچاریهکان" ی کۆمیتهی میدیا و پهیوهندیهکانیان که لهکاتی "جنگی دژ به تیرۆر" بلاوکراوه بو ریکخستنی میدیا.

ههروهها نیکهرا نییمان ههیه سهبارت به نهگهری تێپهرا ندنی پرۆژه یاسای تاوانی زانیاری تهکنهلۆژی که تا ساڵی ۲۰۱۹ خۆیندنهوهی یهکهمی له پهرا لهمان بو کرا.

ههموو ئهو ۱۴ رۆژنامهوس و چوار چالاکوانهی که چاوپێکهوتنیان لهگهڵ کرا ووتیان بههۆی کارمهکیان یان بههۆی چالاکهوانیان بهردوام رۆبهرووی ههرا شه بوونوتهوه لهلایهن سهرا چاوهی نهناسراوه لهههنگهتێهه تهلەفۆن و تۆره کۆمه لایهتیهکانهوه ههندیک جار به لهلایهن ئهندامانی ههزه ئهمنیهکان و بهرپرسیانی حکومهیهوه. بو ههندیکیان، ههرا شهکان ترس و دلهر او کێی لهژیا نیا نندا دروستکردوهو کاریگهری خراپی لهسهر ژیا نی رۆژانهیان ههبووه. ههندیک لهو قوربانیانهی ههرا شیان کرا و تهسهرو ههرا شهیان لیکراوه ووتیان که پهیوهندیان به بهرپرسیانهوه کردوه، بهلام ههچ سوودی نهبووه.

به رهچاوکردنی ئهو تێبیا نیانهی سهروه، سوپاسی بهریزتان دهکهین نهگهر وهلامی ئهم پهرا ساریانهی لای خواروه بدهنهوه:

- لهئیوان ساڵی ۲۰۱۷ بو ۲۰۲۰ چهند کس بهینی ئهم برگا کانی ۱۵۶، ۲۰۲، ۲۱۰، ۲۱۲، ۲۲۵، ۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۹، ۲۴۰، ۳۷۲، ۴۰۳، ۴۳۳، و ۴۳۴ ی یاسای سزادانی عێراقی سزادارهو تکایه دهنوانی چهند زانیاریهکی سهرا تایی لهسهرا جۆری تومهتهکان و راستیهکانی کهیسهکان و ماوهی سزاکان لهسهرا ههرا یهک له کهیسهکان بهخهیهت روهو؟
- ئهو بنهما یاسایانه چین که ریگه به جیهه جیکردنی رینماییه "ناچاریهکانی" کۆمیتهی میدیا و پهیوهندیهکان دهدات بو ریکخستنی میدیا؟
- چه بنهما یهکی یاسایی ههیه لهسهرا جیهه جیکردنی بهریار مهکانی پیدانی مۆلهت لهلایهن کۆمیتهی میدیا و پهیوهندیهکان؟
- تکایه لیستی ناوی ههموو ئهو سهرا چاوه میدیا یانه و ئهو کهسانه پیشکesh بکهن که لهلایهن کۆمیتهکهوه سزادارون. تکایه رونی بکهنهوه چه ریکاریک لهژیا نیان گیرا و تهبهرو بوچی؟
- نایا حکومهت لهپلانی دایه داوا له پهرا لهمان بکات بو تێپهرا ندنی پرۆژه یاسای تاوانی زانیاری تهکنهلۆژی؟ نهگهر بهلێ، تکایه دوا یین کۆپی پرۆژه یاساکه که حکومهت پشتگیری لێ دهکات بو هیومان رایتس و چه دایین بکهن.
- تکایه به رونی و به وردی باسی ههموو ئهو ریوشوینانه بکهن که حکومهت گرتو نیه ته بهر له پینا و که مکر دنهوهی ههرا ش بو سهرا ئهو رهخنه گرا نهی حکومهت که ههرا شیان دهکرتنه سهرا ته نهها له بهر موه ی پهیر موه ی مافهکانیان له نازادی راده برین دهکهن ئیتر لهلایهن خه لکی تاییه ته وه بیته یان لهلایهن نوینهران و دامودهزگا کانی حکومه ته وه بیته.

تکایه وه لامه کانتان و ههرا پهرا ساریکتان ههیه ئاراسته ی بهلقیس و ویلی، توژی ره ی بالای جهنگ و قهیران بهم ئیمه یله یان ژماره تهلەفۆنه بکهن.

لهگهڵ ریژدا،

نادهم کوگل

جیگری بهریو بهری بهشی خۆره لاتی ناوهرست و

باکووری ئهفریقا له هیومان رایتس و چه.